

Lieta C-579/20**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2020. gada 2. novembris

Iesniedzējtiesa:*Rechtbank Den Haag*, tiesas sēžu vieta Hārlēmā (Nīderlande)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2020. gada 19. oktobris

Prasītāji:

F

A

G

H

I

Atbildētājs:*Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid***Pamatlietas priekšmets**

Prasītāji ir cēlušī prasību pret viņu pieteikuma par uzturēšanās atļauju kā patvēruma pieteikuma iesniedzējiem noraidīšanu. Atbildētāja ieskatā viņiem nav tiesību uz alternatīvo aizsardzību atbilstoši Direktīvas 2011/95 (turpmāk tekstā – “Kvalifikācijas direktīva”) 15. panta c) punktam.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Iesniedzējtiesa lūdz Eiropas Savienības Tiesu (turpmāk tekstā – “Tiesa”) atbilstoši LESD 267. pantam interpretēt Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punktu.

Lūgums ir par šīs tiesību normas tvērumu. It īpaši iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai tādā situācijā izcelsmes dalībvalstī, kuru nevar atzīt par ārkārtēju un kuru raksturo plaši izplatīta vardarbība mazākā pakāpē, konstatējot konkrētus personīgos apstākļus, tik un tā var tikt piešķirta alternatīvā aizsardzība. Tiek uzdots jautājums arī par to, kādi faktori ir jāņem vērā, vērtējot šos apstākļus.

Prejudiciālie jautājumi

1) Vai atbilstoši Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punktam aizsardzība tiek piešķirta tikai ārkārtējās situācijās, kurās plaši izplatītās vardarbības, kas raksturo starptautisku vai iekšēju bruņoto konfliktu, pakāpe sasniedz tādu līmeni, ka pastāv nopietni un pamatoti iemesli uzskatīt, ka civiliedzīvotājs, ja tas atgrieztos attiecīgajā valstī vai reģionā, būtu pakļauts reālam draudu riskam šī tiesiskā regulējuma izpratnē tāpēc vien, ka viņš atrodas šajā teritorijā? Un vai šāda ārkārtēja situācija ir jāsaprot kā “most extreme case of general violence” sprieduma N. A. pret Apvienoto Karalisti (ECT spriedums, 2008. gada 17. jūlijs, CE:ECHR:2008:0717JUDO02590407) izpratnē?

Ja uz pirmā jautājuma pirmo daļu tiek atbildēts noliedzīgi:

2) Vai Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka arī tāda plaši izplatītas vardarbības mazāka pakāpe kā iepriekš minētajā ārkārtējā situācijā konstatējamā kopsakarā ar pieteikuma iesniedzēja personīgajiem un individuālajiem apstākļiem var nozīmēt, ka pastāv nopietni un pamatoti iemesli uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējs, ja tas atgrieztos attiecīgajā valstī vai reģionā, būtu pakļauts draudu riskam šī tiesiska regulējuma izpratnē?

Ja uz otro jautājumu tiek atbildēts apstiprinoši:

3) Vai šajā ziņā ir jāpiemēro progresīva skala nošķiršanai atbilstoši attiecīgās plaši izplatītās vardarbības un ar to saistīto personīgo apstākļu pakāpei? Un kuriem personīgajiem un individuālajiem apstākļiem var būt nozīme patvēruma iestādes un valsts tiesas vērtējumā?

Ja uz pirmo jautājumu tiek atbildēts apstiprinoši:

4) Vai Kvalifikācijas direktīvas 15. pants tiek ievērots, ja pieteikuma iesniedzējam, kurš atrodas situācijā, kurā plaši izplatīta vardarbība ir konstatējama mazākā pakāpē, kā tas ir iepriekš minētajā ārkārtējā situācijā, un kurš var pierādīt, ka draudi ir vērsti konkrēti pret viņu sakarā ar apstākļiem, kas raksturo viņa tostarp individuālo stāvokli, alternatīvā aizsardzība tiek piešķirta, pamatojoties tikai uz šīs direktīvas 15. panta a) vai b) punktu?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu, 2. panta f) punkts, 6., 15. un 18. pants

Atbilstošās valsts tiesību normas

Vreemdelingenwet 2000 (2000. gada Ārvalstnieku likums), 29. panta 1. punkta b) apakšpunkts

Vreemdelingencirculaire (Cirkulārs par ārvalstniekiem), C2/3.3 nodaļa

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītāji ir ģimene ar trim bērniem. Viņi visi ir Afganistānas valstspiederīgie. Vecāki Nīderlandē ar savu vecāko bērnu iecerēja 2015. gadā. Abi pārējie bērni ir dzimuši Nīderlandē. Prasītāji ir hazareji (Afganistānā dzīvojoša etniskā grupa) un pieder šītu konfesijai. Prasītājam un otrajam bērnam ir sarežģītas psihotraumatiskas sūdzības. Otrajam bērnam ir hroniskas uzvedības un emocionālas problēmas, kā arī runas traucējumi.
- 2 Prasītāji iesniedza trīs patvēruma pieteikumus, kuri visi tika noraidīti. Pret šī pieteikuma noraidīšanu prasītāji cēla prasību iesniedzējtiesā, un tā tika apmierināta. Par to atbildētājs iesniedza apelācijas sūdzību, pamatojoties uz kuru Nīderlandes augstākā administratīvā tiesa (*Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State* [Valsts padomes Administratīvo strīdu nodaļa], turpmāk tekstā – “*Afdeling*”) šo spriedumu atcēla un nodeva lietu atpakaļ izskatīšanai iesniedzējtiesai.

Pamatlīstas pušu galvenie argumenti

- 3 Prasītāji norāda, ka izraidīšanas uz Afganistānu gadījumā viņiem faktiski draud “būtisks kaitējums” Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punkta izpratnē (“smagi un individuāli draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai plaši izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā”). Prasītāji šajā ziņā, pirmkārt, atsaucas uz viņiem bīstamo vispārējo situāciju Afganistānā, it īpaši tēva izcelsmes reģionā Gazni provincē. Otrkārt, prasītāji norāda uz viņu īpašajiem individuālajiem apstākļiem, it īpaši viņu etnisko piederību, ģimenes locekļu vai attiecīgi sociālo sakaru trūkumu Afganistānā, vecākās meitas, kura lielāko dzīves daļu ir pavadījusi Nīderlandē, rietumniecisko dzīvesveidu, apstākļi, ka pārējie bērni ir dzimuši Nīderlandē, kā arī ar audzināšanu un psihi saistītajām grūtībām ģimenē. Prasītāju ieskatā šie individuālie apstākļi ir jāņem vērā, vērtējot,

vai ir izpildīti Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punktā ietvertie priekšnoteikumi.

- 4 Atbildētājs, neņemot vērā šos individuālos apstākļus, esot veicis pārāk šauru vērtējumu, kas turklāt neesot savienojams ar Tiesas sniegto šīs tiesību normas interpretāciju 2009. gada 17. februāra spriedumā *Elgafaji* C-465/07, EU:C:2009:94 (turpmāk tekstā – “spriedums *Elgafaji*”). No šī sprieduma izrietot, ka arī mazākas plaši izplatītās vardarbības pakāpes gadījumā var tikt radīts būtisks kaitējums Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punkta izpratnē. Jo mazāka esot plaši izplatītās vardarbības pakāpe, jo vairāk pieteikuma iesniedzējam esot jāpierāda, ka viņš personīgo apstākļu dēļ riskē ciest šo būtisko kaitējumu (par spriedumu *Elgafaji* skat. arī 6. un 7. punktu).
- 5 Atbildētājs it īpaši uzsver, ka Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punktu piemēro tikai tad, ja pastāv ārkārtēja situācija, kurā personas būtu pakļautas reālam riskam ciest būtisku kaitējumu tāpēc vien, ka tās atrodas izcelsmes valstī. Individuāliem faktoriem neesot nozīme. Turpretim saskaņā ar šīs direktīvas 15. panta b) punktu alternatīvo aizsardzību varot piešķirt gadījumā, kad ir konstatējama mazāka plaši izplatītas vardarbības pakāpe un konkrēti individuāli faktori. Ja tiek konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējs pieder apdraudētai grupai vai aizsargājamai minoritātei, viņam tikai ierobežotā apmērā esot jāpierāda, ka viņam viņa izcelsmes valstī draud “spīdzināšana vai necilvēcīga pazemojoša izturēšanās pret viņu, vai necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana” šīs tiesību normas izpratnē. Prasītāji viņu etniskās izcelsmes dēļ nepiederot nedz apdraudētai grupai, nedz aizsargājamai minoritātei, un neesot konstatējamas pat mazākās norādes, kas liecinātu par 15. panta b) punkta piemērojamību.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 6 Iesniedzējtiesa izsmeloši atsaucas uz sprieduma *Elgafaji* 38., 39. un 43. punktu. Tiesa tajos izklāsta, ka Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punkts ir jāpiemēro, ja pieteikuma iesniedzējs “tāpat kā citas personas pieder pie plaši izplatītas vardarbības iespējamiem upuriem”, taču šī tiesību norma ir jāinterpretē sistēmiski ciešā saistībā ar abām pārējām situācijām, kas ir paredzētas direktīvas 15. pantā, kuru priekšnoteikums ir skaidra individualizācijas pakāpe. Šai individualizācijai esot nozīme arī saistībā ar 15. panta c) punktu. Kā norāda Tiesa šī sprieduma 39. punktā “šajā sakarā ir jāprecizē, ka, jo vairāk pieteikuma iesniedzējs var pierādīt, ka viņš tiek skarts tieši tādu iemeslu dēļ, kas ir saistīti ar viņa individuālo stāvokli, jo mazāka ir plaši izplatītās vardarbības pakāpe, kāda tiek prasīta, lai viņš varētu saņemt alternatīvo aizsardzību”.
- 7 Šī sprieduma 43. punktā un rezolūtivajā daļā ir norādīts, ka varētu atzīt smagu un individuālu draudu esamību alternatīvās aizsardzības atbilstoši Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punktam pieteikuma iesniedzēja dzīvībai vai veselībai, arī ja “šie draudi nav vērsti konkrēti pret viņu sakarā ar apstākļiem, kas raksturo viņa individuālo stāvokli”. Šādu draudu esamība “izņēmuma kārtā” varot tikt uzskatīta

par pierādītu, ja attiecīgā persona “būtu pakļauta reālam minēto draudu riskam tāpēc vien, ka viņa atrodas šajā teritorijā”.

- 8 Iesniedzējtiesas ieskatā, lai gan Tiesa ir izstrādājusi šīs prasības, pastāv šaubas par Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punkta tvērumu. Dalībvalstis šo nosacījumu interpretē atšķirīgi¹. Turklāt tiesas dalībvalstīs to ir piemērojušas atšķirīgi, kā tas izriet no Vācijas *Bundesverwaltungsgericht* [Federālās administratīvās tiesas]², *Nejvyšší správní soud* (Augstākā administratīvā tiesa, Čehijas Republika)³, *Asylum and Immigration Tribunal* (Imigrācijas un patvēruma lietu tiesa, Apvienotā Karaliste)⁴ un *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome, Beļģija)⁵ nolēmumiem.
- 9 Lielākā atšķirība attiecas uz jautājumu, vai šo tiesisko regulējumu var piemērot tikai ārkārtējās situācijās, kad plaši izplatītās vardarbības, kas raksturo notiekošo bruņoto konfliktu, pakāpe sasniedz tādu līmeni, ka pastāv nopietni un pamatoti iemesli uzskatīt, ka civiliedzīvotājs būtu pakļauts reālam smaga kaitējuma riskam tāpēc vien, ka viņš atrodas attiecīgajā teritorijā. Tiesā izskatīšanā esošajā lietā C-901/19 tika uzdots arī jautājums par to, cik liels plaši izplatītās vardarbības līmenis ir nepieciešams.
- 10 No sprieduma *Elgafaji*, kā ir pārlicināta iesniedzējtiesa, izriet, ka 15. panta c) punktu var piemērot ne tikai ārkārtējās, bet arī parastās situācijās. Šādā gadījumā norisinās ar plaši izplatītu vardarbību saistīts konflikts, kura sekas ir būtisks individuāls apdraudējums, taču vardarbības līmenis nav tik liels, lai pieņemtu, ka katra persona, kura ir pakļauta šai vardarbībai, ir apdraudēta individuāli. Pieteikuma iesniedzējam šādā gadījumā, norādot uz individuāliem un personīgiem apstākļiem, ir jāpierāda, ka viņš ir pakļauts nesamērīgi lielam riskam kļūt par šīs “plaši izplatītās” vardarbības upuri. Jautājums, cik lielā mērā pieteikuma iesniedzējam ir jāpierāda, ka viņu šī vardarbība skar tādu iemeslu dēļ, kas ir saistīti ar viņa individuālo un personīgo stāvokli, ņemot vērā argumentāciju sprieduma *Elgafaji* 39. punktā, ir atkarīgs no plaši izplatītās vardarbības pakāpes. Šajā sakarā tostarp Eiropas Patvēruma atbalsta birojs (*EASO*) izmanto progresīvu četru pakāpju skalu⁶. Katra pakāpe atbilstoši *EASO* norādītajam kā priekšnoteikumu izvirza atšķirīgu individuālo faktoru līmeni, lai varētu secināt, ka

¹ Iesniedzējtiesa norāda uz Eiropas Komisijas 2019. gada janvāra ziņojumu “Evaluation of the application of the recast Qualification Directive (2011/95/EU)”.

² *Bundesverwaltungsgericht*, 2009. gada 14. jūlijs, 10 C 9.08.

³ *Nejvyšší správní soud*, 2009. gada 13. marts, 5 Azs 28/2008.

⁴ *Asylum and Immigration Tribunal*, 2009. gada 19. oktobris, CG (2009) UKAIT 00044.

⁵ *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen*, 2017. gada 20. novembris (195 227), 2018. gada 29. marts (201 900), 2018. gada 28. maijs (204 404), 2018. gada 5. jūnijs (204 861), 2018. gada 29. jūnijs (206 310) un 2019. gada 12. februāris (216 632).

⁶ *EASO Guidelines, The implementation of Article 15(c) QD in EU Member States*.

attiecīgajai personai draud reāls risks ciest būtisku kaitējumu Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punkta izpratnē.

- 11 Tomēr Nīderlandē *Afdeling* spriedumu *Elgafaji* ir interpretējusi tādējādi, ka Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punkts ir spēkā tikai minētajā ārkārtējā situācijā, kurā plaši izplatītās vardarbības pakāpe sasniedz tādu līmeni, ka pastāv nopietni un pamatoti iemesli uzskatīt, ka civiliedzīvotājs, ja tas atgrieztos attiecīgajā valstī, būtu pakļauts reālam riskam ciest būtisku kaitējumu tāpēc vien, ka viņš atrodas šajā teritorijā. Šī situācija ar izņēmuma raksturu *Afdeling* ieskatā ir jāuzskata par “most extreme case of general violence” Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008. gada 17. jūlija sprieduma N. A. pret Apvienoto Karalisti, CE:ECHR:2008:0717JUDO02590407, izpratnē. Šādā situācijā pēc *Afdeling* domām individuāliem apstākļiem nav nekādas nozīmes. Mazākas plaši izplatītas vardarbības pakāpes gadījumā pieteikuma iesniedzējs varot atsaukties tikai uz aizsardzību saskaņā ar Kvalifikācijas direktīvas 15. panta a) vai b) punktu. Viņam tad esot jāpierāda, ka draudi ir vērsti konkrēti pret viņu sakarā ar apstākļiem, kas raksturo viņa individuālo stāvokli. Šis viedoklis atbilst tam, ko atbildētājs pauž šajā tiesvedībā.
- 12 Iesniedzējtiesa, tāpat kā tostarp *EASO*, uzskata, ka šī interpretācija attiecībā uz spriedumu *Elgafaji* ir pārāk šaura. Arī parastas situācijas ietilpst Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punkta piemērošanas jomā. Pieteikuma iesniedzējam, ņemot vērā individuālos un personīgos apstākļus, ir jāvar atsaukties arī uz mazāku plaši izplatītas vardarbības pakāpi, un – jo mazāks ir risks būt pakļautam šai vardarbībai – jo šiem apstākļiem ir jābūt nopietnākiem un pamatotākiem. Šai vardarbībai tad nav jābūt vērstai konkrēti pret pieteikuma iesniedzēju. Šī prasība attiecas tikai uz 15. panta a) un b) punktu.
- 13 Ja tiek izmantota šī interpretācija, var būt runa par prasītāju, kuri pieder pie apdraudētas grupas vai attiecīgi aizsargājamas minoritātes, tiesībām uz alternatīvu aizsardzību atbilstoši Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punktam, un viņiem nav vajadzības pierādīt, ka viņiem to izcelsmes valstī draud konkrēti pret viņiem vēsta vardarbība. Viņiem ir tikai jāpierāda, ka pastāv plaši izplatīta vardarbības iespēja tādu viņu personisko faktoru dēļ kā viņu etniskā piederība, ģimenes stāvoklis vai veselības stāvoklis. Taču, ja viņiem varētu tikt piešķirta aizsardzība tikai atbilstoši 15. panta a) un b) punktam, viņiem būtu jāpierāda, ka ir konstatējamas katrā ziņā nedaudzas norādes, kas liecina par to, ka viņiem draud būtisks kaitējums šo nosacījumu izpratnē, kas attiecas konkrēti uz viņiem.
- 14 Ņemot vērā, ka dalībvalstis spriedumu *Elgafaji* interpretē atšķirīgi, iesniedzējtiesas ieskatā šajā tiesvedībā Tiesai ir jāuzdod jautājumi prejudiciāla nolēmuma sniegšanai par Kvalifikācijas direktīvas 15. panta c) punkta tvērumu un tāda pieteikuma iesniedzēja individuālo un personisko apstākļu nozīmi, kas uz šo tiesisko regulējumu atsaucas.